

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Фрідман Олена Анатоліївна

здобувач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

пл. Свободи, 4, м. Харків, Україна, 61022

e-mail: gella2703@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7437-6372>

Питання про співвідношення локального та глобального є одним з основних запитань в осмисленні перспектив розвитку сучасного суспільства. Напрями розвитку світової економіки мають досить суперечливий характер та об'єднують дві складові, які відображають її глокалізацію, тобто результат трансформації економічних відносин різних видів, рівнів та форм. **Предметом** дослідження в статті є еволюція інноваційного розвитку підприємництва в умовах глобалізації та локалізації. **Мета** статті полягає у дослідженні й уточненні сутнісного розуміння поняття «глокалізація» та розвитку теоретичних основ формування нового сценарію економічного розвитку з урахуванням тенденцій цифрової економіки. **Завдання:** дослідити етимологію поняття глокалізація та здійснити історичний екскурс у процес його дифузії; сформулювати уявлення про можливість компліментарності глобалізації конкуренції та локалізації джерел конкурентних переваг; визначити основні критерії формування ефективного інноваційного середовища; аргументування необхідності створення нового сценарію економічного розвитку з урахуванням тенденцій глокалізації та в умовах цифрової економіки. Використовуються загальнонаукові методи аналізу та синтезу. Отримано такі **результати:** доведено, що накладання технологічних та інтеграційних процесів, що відбуваються у сучасному суспільстві потребують уточнення особливостей інноваційного розвитку. Інтеграція економіки України у світовий економічний простір вимагає створення умов для високотехнологічного виробництва та інновацій. **Висновки:** економічні та політичні події останніх років зумовили підвищення актуальності глокалізаційних та фрагментаційних досліджень. Необхідно створити новий сценарій економічного розвитку, а саме інноваційний тип розвитку. Оновлення технологічної основи виробництва, цифровізація економіки та нарощування інтелектуального капіталу – ось основа інноваційного розвитку економіки.

Ключові слова: глокалізація, інновація, інноваційна модель розвитку, інноваційне підприємство, цифрові технології.

Постановка проблеми. Уявлення про інновації в економічній науці пов'язане з ім'ям австрійського економіста Й. Шумпетера [9]. Інновація – це новий погляд на будь-який відомий процес, успішне використання нового винаходу або відкриття в економіці та інших сферах людської діяльності.

Основною умовою інноваційного розвитку інноваційної економіки є накопичення «критичної маси» інновацій та виникнення відповідних економічних передумов для їх впровадження.

Сучасні технологічні зрушення, становлення цифрової економіки, нового поділу праці, інтеграційні процеси стають не тільки сучасними тенденціями розвитку, але за своїм змістом і глобальними інноваціями.

В епоху цифрових технологій інноваційні способи діяльності трансформуються, а фірми з класичного підприємства перетворюються в складну мережеву структуру, перетворюючись в частину бізнес-екосистеми. Змінюється конфігурація економічних зв'язків та територіального розміщення.

Початок третього тисячоліття у глобальному контексті ознаменувався масштабними зрушеннями в розвитку світової економіки, які ґрунтуються на високих технологіях, економіці знань та інноваціях, що привело до утворення глобальних (світових) ринків і розвитку відкритої мережевої економіки (wikinomics).

Найважливішими процесами у розвитку сучасного світу зараз стали глобалізація і локалізація. Вони не лише суттєво впливають на розвиток економіки, але і спричиняють соціальні, політичні і культурні наслідки. Всі країни світу відчувають на собі ці наслідки, зокрема, Україна, яка цілеспрямовано інтегрується у світову спільноту.

Європейська інтеграція, що являє собою логічне продовження процесу світової глобалізації, є одним із ключових стратегічних напрямів розвитку України. Однак рух до Європи означає не лише економічні зміни. Насамперед це – перетворення українського суспільства, розбудова ефективної економічної моделі соціально орієнтованої мережевої економіки з відповідним інституційним та законодавчим забезпеченням. Основою для розвитку України у світі можуть бути соціокультурні та ментальні чинники, регіональне розмаїття.

В умовах розвитку глобалізації необхідно активно удосконалювати модель інноваційного економічного розвитку, розвивати інноваційне підприємство, посилювати інноваційний характер виробничої діяльності

Інтеграція у світовий економічний простір вимагає підвищення частки інноваційної продукції та збільшення обсягів надання високотехнологічних послуг.

Підтримка інновацій на регіональному рівні виступає основою розвитку глобальних інноваційних процесів. Інновації виступають

основною рушійною силою економічного розвитку держав, а регіони мають провідну роль у здійсненні інноваційних сценаріїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багато наукових праць присвячені проблемам глобалізації та регіоналізації. Вони дають змогу оцінити сучасні міжнародні трансформаційні процеси та стратегії розвитку глобальної економіки. Теоретичні основи формування процесів глобалізації досліджували такі вчені, як Р. Робертсон, Б. Тернер. Серед учених, які досліджують процеси глобалізації та глокалізації варто відзначити таких українських науковців, як: Гончарова О.В. та Батченко І.В. Проте дослідження щодо впливу глокалізації на сучасні економічні та соціальні процеси варто продовжувати.

Постановка завдання. Основна мета даного дослідження полягає у дослідженні й уточненні сутнісного розуміння поняття «глокалізація» та розвитку теоретичних основ формування нового сценарію економічного розвитку з урахуванням тенденцій цифрової економіки.

З метою досягнення цієї мети у роботі було поставлено та вирішено наступні завдання:

- дослідити етимологія поняття глокалізація та здійснити історичний екскурс у процес його дифузії;
- сформулювати уявлення про можливість компліментарності глобалізації конкуренції та локалізації джерел конкурентних переваг;
- визначити основні критерії формування ефективного інноваційного середовища;
- аргументування необхідності створення нового сценарію економічного розвитку з урахуванням тенденцій глокалізації та в умовах цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу. Термін «глокалізація» (англ. glocalization) складається з двох слів: «глобалізація» та «локалізація» і в широкому розумінні має визначення «...прояв тенденцій до універсалізації та партикуляризації сучасних соціальних, політичних та економічних систем» [4].

Існує кілька версій етимології цього слова. Згідно з однією з них, «глокалізація» походить від японського [dochaku-ka], що означає адаптацію нових сільськогосподарських технологій до умов місцевого середовища. Японське походження є і в іншій версії, що приписує походження глокалізації засновнику корпорації «Sony» А. Морите, який використовував ідею «глобальної локалізації» в маркетингових стратегіях.

Перша достовірно підтверджена згадка терміна «глокальний» зафіксована в промові М. Ланге під час виставки в м. Бонн (Німеччина) у травні 1990 р. для характеристики експонату Г. Бенкінга під назвою «Чорна скринька природи: кубик Рубіка екології» [3]. Автор експонату мав за мету продемонструвати необхідність формування зв'язків між мікро-, мезо- та макрорівнями екологічних досліджень та ініціатив; зазначена багаторівневість, власне, й була охарактеризована епітетом «глокальний».

Англійський соціолог Роланд Робертсон запропонував поняття «глокалізація», що означає феномен нерозривності і взаємодоповнювання зовнішніх суперечливих процесів глобалізації і локалізації, а також їхнє взаємне здійснення у даний час [7, с. 30]. Глокалізація – свого роду метафора, що вказує на те, що глобальне передбачає локальне, і навпаки. На думку Р. Робертсона, глобальне не може протистояти локальному, універсальне – конкретному. Локальне є аспектом глобалізації, глобальне створює локальне. Так, у результаті глобалізації традиційні види діяльності, характерні для локальних суспільств, зникають, а натомість приходять інші види діяльності, далекі від цих локальних контекстів. Тому Робертсон пропонує замінити для більшої точності поняття «глобалізація» поняттям «глокалізація» [8].

В економіці ідея глокалізації отримала розвиток в роботах М. Енрайт, який вказав на співіснування і компліментарність двох, на перший погляд, різноспрямованих тенденцій: глобалізації конкуренції і локалізації джерел конкурентних переваг – стосовно до регіональних кластерів [2].

Ще однією концепцією, що з'єднує глобальний і локальний підходи до розвитку інновацій, є зворотні інновації (reverse innovations).

Бізнес-модель, що отримала назву «зворотна інновація», виникає в 90-ті рр. двадцятого століття і пов'язана з розвитком таких країн як Індія та Китай, споживчий попит яких в силу високих темпів росту населення постійно зростає, а ринок для світового бізнесу стає все більш привабливим.

Термін був введений в науковий і прикладний оборот В. Говіндараяном і К. Трімблом. При цьому автори підкреслюють, що концепція зворотніх інновацій не є окремим випадком глокалізації, а кінцевою стадією еволюційного процесу глобалізації. Автори пропонують компаніям вибудовувати свої стратегії щодо місцевих ринків цих країн, попит на яких відзначиться від попиту розвинених країн. Пройшовши перші дві фази завоювання ринків країн, що розвиваються з домашніми розробками, компанії потім локалізують весь виробничий цикл в місцях концентрації основних покупців, адаптуючи нові продукти під їхні потреби і невисоку купівельну спроможність. У разі успіху нові товари потім виводяться на глобальні ринки.

Базові принципи концепції зворотніх інновацій:

- використання місцевої ресурсної бази, включаючи розробку продукції, маркетинг, виробництво, продаж;
- доступ до світових технологічних центрів;
- постійне навчання на прикладах місцевого середовища [5].

Соціально-економічне зростання регіону багато в чому визначається внутрішніми характеристиками: наявність і якість основних чинників виробництва, стійкий попит і наявність ринків збуту, інституційні умови місцевого середовища, які необхідні, але не достатні в умовах стрімкої глобалізації і зростаючої конкуренції.

В таких умовах інноваційний розвиток потребує особливого інституційного середовища. Воно повинно відповідати, на нашу думку, наступним критеріям: спряженості та інклюзивності. Стосовно спряженості слід зазначити, що її можливо досягти комплементарності норм та правил бізнес-процесів на відповідному форматі господарської діяльності. Інклюзивність створює найвищий рівень зацікавленості суб'єктів господарювання в креативній діяльності, створенні інновацій. Тому багато дослідників підкреслюють особливу роль регіональних інститутів - державних, громадських і приватних - в вибудовуванні саме стратегічних зв'язків з глобальними промисловими мережами (коли потреба останніх в локалізованому в регіоні активі максимальна), а також у створенні механізму впливу на процеси створення, збільшення і, найголовніше, утримання вартості, що створюється в регіоні. У перших двох випадках вплив досягається шляхом інвестицій в розвиток регіональної інфраструктури, підтримку підприємницької активності, освіти, створення венчурних фондів. Гравцям в умовах високої цінової конкуренції простіше погодитися на реінвестицію частини прибутку в розвиток регіону, де базується їх ключовий актив, ніж позбутися доступу до цього активу.

Сфера інновацій все більше залежить від глобалізації, яка охоплює такі напрямки:

- глобалізація досліджень, створення технологій і інновацій;
- міжнародне науково-технічне співробітництво;
- глобальне застосування технологій, створених в окремих країнах.

Подвійна природа просторового фактора регіональних інновацій, необхідність одночасно враховувати вплив процесів, що відбуваються на різних рівнях в діапазоні від локального до глобального, створює потребу у вивченні явища, яке можна охарактеризувати як «глокалізація інновацій».

Характерними особливостями інноваційної глокалізації є всепроникність, миттєвість, багаторівневість,

В двадцять першому столітті термін «глокальний» став девізом усіх глобальних процесів (політичних, економічних, культурних тощо), так як вони неодмінно супроводжуються їхньою стрімко зростаючою регіоналізацією (локалізацією) [6]. Глокалізація, на думку Л.В. Батченко, «... характеризується, з однієї сторони, деволуюцією практики регулювання в спрямуванні управління на регіональний рівень, а з іншої — передачею відповідних повноважень інститутам, таким як ЄС, НАФТА й т. ін.» [1, с. 27]. процесу глобалізації на регіональному рівні. Однак економічна сфера — не єдина складова нового етапу глобалізації, який пов'язаний із сучасною регіональною специфікою.

Глокалізація — це відносно нове явище, ризики якого ще не до кінця узагальнені в економічній теорії. У зв'язку з цим вивчення глокалізації світового економічного простору, як результату

синтезу процесів глобалізації та регіоналізації, має практичне значення, оскільки наслідки його впливу на національно-державні системи визначатимуть найближчі перспективи трансформації економічних відносин.

Сучасний ринок розвиває форми єдності різних рівнів економічної системи, веде до розширення трансакцій. До історично перших, які досліджував Р. Коуз, приєдналися соціальна, інформаційна та просторова. Сучасна економіка в цілому стає глокалізаційною. Це не означає, що вона спрощується, навпаки йде процес становлення стратегічного ринку з активною участю світових інвестицій. Актуалізується феномен інтеграції, що формує ефективні структури виробничих факторів, локалізує їх і відповідно спрощує їх. В таких умовах слід зазначити самообмеження принципів конкурентного ринку на безмежних просторах глобального.

Що стосується економіки України, то слід зазначити наступне. Вхідження країни в глобальний простір було ускладнено трансформаційним спадам економіки, незавершеністю її структурної перебудови. В національній економіці за думкою М. Зверькова накопичилося забагато протиріч, які не розв'язані по сей час. До таких дослідник відносить наступне:

- По-перше, держава не переорієнтувала приватний капітал на інвестиційний розвиток за рахунок всебічного розвитку підприємництва. Виникла невідповідність потреби в інвестиціях в країні та втраті особистого інвестиційного потенціалу української економіки.
- По-друге, не були чітко розмежовані сфери державного та приватного підприємництва.
- По-третє, державою не було створено інститути підтримки реального сектору через банки розвитку, інвестиційні фонди та підтримки сфери матеріального виробництва інструментами грошово-кредитної політики.
- По-четверте, держава не зупинила проблему майнової нерівності, що мала зайвий характер [10].

Додамо до переліченого, що на початку ХХІ століття сформувалася ситуація, за якою перехід економіки на інноваційний режим став неможливим за відсутністю «критичної маси» інтелектуального капіталу в країні та ефективного інституційного середовища.

Така ситуація потребує створення нового сценарію економічного розвитку, стратегічною метою якого повинен стати інноваційний тип розвитку.

Такий тип розвитку вимагає прискореного оновлення технологічної основи виробництва, цифровізації економіки та обов'язково нарощування інтелектуального капіталу. На нашу думку, саме останнє потребує особливої уваги з боку держави та громадянського суспільства. Інтелектуальний капітал — це високоосвічене суспільство з високим рівнем та якістю життя. Бо тільки за таких умов можливо створити атмосферу, в якій розкривається креативний потенціал нації, існує висока довіра інституційного

та особистого характеру. Вклад новітніх технологій в створення інноваційного типу розвитку необхідно доповнювати комплексом цивілізаційних та інституційних факторів, що супроводжують використання технологічних нововведень. Тільки в такій системній формі технології можуть забезпечити інноваційний стрибок.

Висновки. Розвиток інновацій в сучасному світі відбувається під впливом двох тенденцій з одного боку, посилюється глобалізація економіки знань, що змушує країни і регіони розвивати свої стратегії з урахуванням зарубіжного контексту. Компанії розширюють ланцюжки створення вартості і присутність на ринках, географію рекрутингу та партнерських зв'язків. Інновації вимагають адекватних умов і можливостей для розвитку. Йдеться про поєднання комплементарних компетенцій, які найчастіше доступні на міжнародному рівні, про критичну масу і різноманітності учасників. Об'єднуючи зусилля і ресурси сусідніх регіонів можна розширити місцевий ринок праці і отримати доступ до факторів виробництва, підвищити міжнародну значимість і поліпшити показники діяльності. З іншого боку, для виникнення знання, його перетворення в інноваційний продукт, як і раніше зберігається важливість локальних факторів і просторової близькості. Поєднання локального і глобального підходів до розвитку інновацій складають важливий напрям економіки знань.

Таким чином слід відзначити, що сучасний інноваційний тип розвитку базується на наступних особливостях:

- По-перше, в світовому господарстві актуалізуються інноваційні проекти, що базуються на інтеграційних процесах в економічному

просторі, особливим та найбільш затребуваним його форматом стає глокалізаційний.

- По-друге, глокалізаційний формат просторової організації інноваційної діяльності вимагає відповідного інституційного супроводу, створення нових правил гри, що приймаються усіма суб'єктами бізнес-проектів.

- По-третє, сучасний інноваційний тип розвитку дрейфує в бік гуманістичного та інклюзивного принципів його здійснення. Новітні технології: цифрова економіка, штучний інтелект, редагування людського генома та інші несуть в собі не тільки великий потенціал але й загрози. Завдяки поєднанню проривних технологій з гуманітарними знаннями можливо унеможливити негативні наслідки використання новітніх технологій.

Глобальні та локальні кризи, зростання невизначеності та суперечливості розвитку зумовлюють велику кількість викликів, що спонукають наукову спільноту до пошуку ефективних відповідей. Чим активніше йде процес глобалізації, тим більш затребуваною стає локальна або регіональна специфіка, яка трансформує його, перетворює в процес глокалізації. Формування сприятливих умов для організації нових виробництв і реалізації масштабних інноваційних підприємницьких проектів – це основа інноваційного розвитку економіки. При ефективному застосуванні інноваційного потенціалу, а також відповідному використанні механізмів і можливостей, які дає глобалізація та локалізація, вітчизняні підприємства мають досить сприятливі перспективи в майбутньому.

ОСОБЕННОСТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В МИРОВОМ ХОЗЯЙСТВЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

Фридман Елена Анатольевна, соискатель, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина, пл. Свободы, 4, Харьков, Украина, 61022, e-mail: gella2703@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7437-6372>

Вопрос о соотношении локального и глобального является одним из основных вопросов в осмыслении перспектив развития современного общества. Направления развития мировой экономики имеют достаточно противоречивый характер и объединяют две составляющие, отражающие ее глокализацию, то есть результат трансформации экономических отношений различных видов, уровней и форм. Предметом исследования в статье является эволюция инновационного развития предпринимательства в условиях глобализации и локализации. Цель статьи заключается в исследовании и уточнении сущностного понимания понятия «глокализация» и развития теоретических основ формирования нового сценария экономического развития с учетом тенденций цифровой экономики. Задача: исследовать этимологию понятия глокализация и осуществить исторический экскурс в процесс его диффузии; сформировать представление о возможности комплементарности глобализации конкуренции и локализации источников конкурентных преимуществ; определить основные критерии формирования эффективной инновационной среды; аргументация необходимости создания нового сценария экономического развития с учетом тенденций глокализации и в условиях цифровой экономики. Используются общенаучные методы анализа и синтеза. Получены следующие результаты: доказано, что наложение технологических и интеграционных процессов, происходящих в современном обществе требуют уточнения особенностей инновационного развития. Интеграция экономики Украины в мировое экономическое пространство требует создания условий для высокотехнологичного производства и инноваций. Выводы: экономические и политические события последних лет обосновали повышение актуальности глокализационных и фрагментационных исследований. Необходимо создать новый сценарий экономического развития, а именно инновационный тип развития. Обновление технологической базы производства, цифровизация экономики и наращивания интеллектуального капитала - вот основа инновационного развития экономики.

Ключевые слова: глокализация, инновация, инновационная модель развития, инновационное предпринимательство, цифровые технологии.

FEATURES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE WORLD ECONOMY IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY

Olena Fridman, Postgraduate Student, V.N. Karazin Kharkiv National University University, 4 Svobody Square, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: gella2703@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7437-6372>

The issue of the correlation of local and global is one of the main problem in comprehending the development prospects of modern society. The directions of development of the world economy are quite controversial and combine two components that reflect its glocalization, that is, the result of the transformation of economic relations of various types, levels and forms. The subject of this research is the evolution of the innovative development of entrepreneurship in the context of globalization and localization. The purpose of the article is to study and clarify the essential understanding of the concept of "glocalization" and the development of the theoretical foundations of the formation of a new scenario of economic development, taking into account the trends of the digital economy. Objective: to study the etymology of the concept of glocalization and to carry out a historical excursion into the process of its diffusion; to form an idea of the complementarity of the globalization of competition and the localization of sources of competitive advantage; identify the main criteria for the formation of an effective innovation environment; argumentation of the need to create a new scenario of economic development, taking into account the trends of glocalization in the digital economy. General scientific methods of analysis and synthesis are used. The following results were obtained: it was proved that the imposition of technological and integration processes taking place in modern society require clarification of the features of innovative development. Integration of the Ukrainian economy into the global economic space requires the creation of conditions for high-tech production and innovation. Conclusions: economic and political events of recent years have substantiated the increasing relevance of glocalization and fragmentation studies. It is necessary to create a new scenario of economic development, namely, an innovative type of development. Updating the technological base of production, digitalizing the economy and building up intellectual capital is the basis of the innovative development of the economy.

Key words: glocalization, innovation, innovative development model, innovative entrepreneurship, digital technologies

References

1. Batchenko L. V. (2004) Dialektyka hlokalizatsii abo lokalizatsiia yak vidpovid na vyklyky hlobalizatsii [The dialectic of glocalization, or localization in response to the challenges of globalization]. *Prometheus*. vol. 1, no. 13, pp. 25-29, p. 27. (in Russian)
2. Enright M-J. (2000) The Globalization of Competition and the Localization of Competitive Advantage: Policies towards regional clustering. *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development* / In: N. Hood, S. Young (eds.): Basingstoke: MacMillan,
3. Francois C. (ed.) (1997) *International encyclopedia of systems and cybernetics*, Munchen: K.G. Saur.
4. Glocalization. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/glocalization> (accessed: 12.02.2020).
5. Govindarajan V., Trimble C. (2012) *Reverse Innovation Create Far from Home, Win Everywhere*. Boston: Harvard University Press.
6. Honcharova O. V. (2009) Poniatino-katehoriina sutnist ta osnovni zasady hlokalizatsii [Conceptual and categorical essence and basic principles of glocalization] (electronic journal), Available at: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Formuvannya-rynkovoi-ekonomiky/FRE-2009-22/2009_22-goncharova.pdf (accessed: 03.02.2020). (in Ukrainian)
7. Robertson R. (1995) Glocalization: Time-Space and Homogeneity Heterogeneity. *Global Modernities* / M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson (Eds.). London, pp. 25–44.
8. Robertson R. (2003) Globalization or glocalization? *Globalisation. Critical concept in sociology* / R. Robertson, K. E. White (Eds.) London, pp. 31-51.
9. Shumpeter Y. (2007) *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya* [Theory of Economic Development]. Moskva : EKSMO. (in Russian)
10. Zverjakov M. Y. (2018) Teoretycheskaja paradyghma ustojchyvogho razvytyja y ukrajnskye realyy [The theoretical paradigm of sustainable development and Ukrainian realities]. *Economy of Ukraine*, vol. 10, pp. 10-31.

Література

1. Батченко Л.В. Діалектика глокалізації, або локалізація як відповідь на виклики глобалізації. Прометей. 2014. № 1 (13). С. 25-29.
2. Enright M-J. The Globalization of Competition and the Localization of Competitive Advantage: Policies towards regional clustering *The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development* / In: N. Hood, S. Young (eds.): Basingstoke: MacMillan, 2000.
3. Francois C. (ed.) *International encyclopedia of systems and cybernetics*, Munchen: K.G. Saur, 1997.
4. Glocalization. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/glocalization> (accessed: 12.02.2020).
5. Govindarajan V., Trimble C. *Reverse innovation, create far from home, win everywhere*. Boston: Harvard Business Review Press, 2012.
6. Гончарова О.В. Понятійно-категорійна сутність та основні засади глокалізації. URL: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Formuvannya-rynkovoi-ekonomiky/FRE-2009-22/2009_22-goncharova.pdf (Дата звернення 03.02.2020).
7. Robertson R. Globalization or glocalization? *Globalisation. Critical concept in sociology* / R. Robertson, K. E. White (Eds.) London, 2003. P. 31-51.
8. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity Heterogeneity. *Global Modernities*. London, 1995. P. 25–44.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития. М.: ЭКСМО, 2007.
10. Зверяков М.І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії. *Економіка України*. 2018. №10. С. 10-31.